

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın, *Millî Savunma Bakanı Yaşar Güler* tarafından Anayasanın 98 ve İç Tüzüğü'nün 96. ve 99. Maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Öznur Bartin

Hakkâri Milletvekili

Hakkâri ilimiz ve bağlı ilçeleri, uzun yıllardır uygulanan güvenlik politikalarının ve güvenlik merkezli idari anlayışın en yoğun biçimde hayata geçirildiği yerleşim alanlarından biri olmuştur. Özellikle 2015-2016 yıllarında yaşanan çatışmalı süreç gerekçe gösterilerek kent mekânı, kamusal alanlar ve gündelik yaşam üzerinde güvenlik eksenli uygulamalar önemli ölçüde yaygınlaştırılmış; geçici nitelikte olduğu ifade edilen birçok tedbirin ise zaman içerisinde fiilen kalıcı hale geldiği görülmüştür.

Bu mekânsal kuşatmanın ve kamusal kullanım alanlarının güvenlik gerekçesiyle sınırlandırılmasının en somut örneklerinden biri, Yüksekova ilçesinde bulunan Şahintepe bölgesidir. Uzun yıllar boyunca Yüksekovalı yurttaşların ortak hafızasında önemli bir yer edinen, pikniklerin, kültürel etkinliklerin ve sosyal yaşamın merkezi olan bu kamusal rekreasyon alanı, 2016 yılında yürütülen askeri operasyonların ardından kurulan "geçici" nitelikteki güvenlik karakolu gerekçe gösterilerek sivil kullanıma kapatılmıştır. Aradan geçen yaklaşık on yıllık süreye rağmen Şahintepe yeniden halkın kullanımına açılmamış, alan fiilen güvenlik amaçlı kullanımın devam ettiği bir bölge haline gelmiştir. Kamusal alanların güvenlik politikaları gerekçesiyle sürekli biçimde sivil kullanımdan çıkarılması; kent hakkı, mülkiyet hakkı ve çevre hakkı bakımından önemli tartışmaları beraberinde getirmekte, aynı zamanda yurttaşların kendi yaşam alanlarına ilişkin karar süreçlerine katılım hakkı açısından da kamuoyunda haklı soru işaretleri doğurmaktadır.

Öte yandan, Hakkâri il merkezi ile Yüksekova, Şemdinli, Çukurca ve Derecik ilçelerinde yaygınlaştırılan Kent Güvenlik Yönetim Sistemi (KGYS/MOBESE) uygulamaları da kamusal yaşam üzerindeki gözetim mekanizmalarının kapsamı bakımından tartışma konusu olmaktadır. Kent girişlerinden mahalle aralarına kadar uzanan yoğun kamera sistemi, özellikle Yüksekova Orman Mahallesi örneğinde dile getirilen iddialar çerçevesinde bazı kameraların konutları ve özel yaşam alanlarını doğrudan görebilecek şekilde konumlandırıldığı yönündeki değerlendirmeler nedeniyle özel hayatın gizliliği ve kişisel verilerin korunması hakkı açısından ciddi kaygılara yol açmaktadır. Bu kapsamda Hakkâri ve ilçelerinde güvenlik uygulamalarının ulaştığı boyut, kent yaşamının sürekli gözetim altında tutulduğu yönündeki değerlendirmeleri de beraberinde getirmektedir.

Güvenlik tedbirlerinin Anayasa'da güvence altına alınan temel hak ve özgürlüklerle uyumlu, ölçülü ve demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun biçimde yürütülmesi anayasal bir zorunluluktur. Bu çerçevede Anayasa'nın temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin 13'üncü maddesi, özel hayatın gizliliğini düzenleyen 20'nci maddesi, mülkiyet hakkını güvence altına alan 35'inci maddesi, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkını düzenleyen 56'ncı

maddesi ile yerel yönetimlere ilişkin 127'nci maddesi; güvenlik uygulamalarının hukuki sınırlarının belirlenmesi bakımından temel anayasal güvenceleri oluşturmaktadır. Aynı şekilde Türkiye'nin taraf olduğu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında da kamu otoritelerinin güvenlik tedbirlerini ölçülülük ve gereklilik ilkeleri doğrultusunda yürütme yükümlülüğü bulunmaktadır.

Toplumsal barışın güçlendirilmesi, demokratikleşme sürecinin ilerletilmesi ve kent yaşamının normalleşmesi bakımından; güvenlik politikalarının temel hak ve özgürlüklerle dengeli bir biçimde yeniden değerlendirilmesi, uzun yıllardır güvenlik gerekçesiyle sivil kullanıma kapalı tutulan kamusal alanların yeniden halkın kullanımına açılması ve kent yaşamını doğrudan etkileyen uygulamaların hukuk devleti ilkesi çerçevesinde gözden geçirilmesi önem arz etmektedir. Bu kapsamda, Şahintepe'de bulunan güvenlik karakolu başta olmak üzere benzer nitelikteki yapıların gerekliliğinin yeniden değerlendirilmesi, Şahintepe'nin Yüksekova Belediyesi'ne devredilerek rekreasyon alanı olarak yeniden halkın kullanımına açılması ve kent genelinde yoğun biçimde uygulanan gözetim mekanizmalarının temel hak ve özgürlükler bakımından yeniden ele alınması, demokratik toplum düzeninin güçlendirilmesi ve kalıcı toplumsal barışın tesisi açısından önem taşımaktadır.

Bu bağlamda;

1. Hakkâri ili Yüksekova ilçesinde bulunan ve 2016 yılından bu yana sivil kullanıma kapalı olan Şahintepe bölgesindeki askeri amaçlı kullanılan geçici güvenlik karakolunun kullanım durumunun yeniden değerlendirilmesine veya kaldırılmasına ilişkin Bakanlığınız tarafından yürütülen herhangi bir çalışma veya plan bulunmakta mıdır?
2. Şahintepe örneğinde olduğu gibi Hakkâri ili ve ilçelerinde "geçici askeri üs bölgesi", "geçici güvenlik bölgesi" veya benzeri statüler kapsamında sivil erişime kapatılan alanların toplam yüzölçümü ne kadardır?
3. Yerleşim alanları, mesire alanları ve yaylalar gibi sivil kullanım alanlarında askeri tesislerin kurulmasına ilişkin ihtiyaç değerlendirmelerinde hangi hukuki, idari ve güvenlik kriterleri esas alınmaktadır?
4. Son on yıl içerisinde Hakkâri genelinde askeri operasyonlar veya güvenlik bölgesi uygulamaları nedeniyle boşaltılan, sivil girişe kapatılan ya da mera kullanımına kapalı hale gelen köy ve mezra sayısı kaçtır?
5. Askeri üs bölgeleri, karakollar ve benzeri tesislerin yapımı sırasında özel mülkiyete konu taşınmazlar bakımından kaç kamulaştırma işlemi gerçekleştirilmiştir? Hak sahiplerine ödenen toplam kamulaştırma bedeli ne kadardır? Kamulaştırma işlemi tamamlanmaksızın fiilen kullanılan taşınmaz bulunmakta mıdır?
6. Askeri tesislerin yer seçiminde sivil yerleşim alanlarına olan mesafe ve olası riskler bakımından uygulanan standartlar veya teknik kriterler nelerdir? Bu konuda Bakanlığınız tarafından yürütülen herhangi bir değerlendirme çalışması bulunmakta mıdır?

7. Hakkâri'de tarım, hayvancılık ve arıcılık faaliyetlerinin yürütüldüğü alanlarda bulunan askeri tesislerin ekonomik etkilerine ilişkin Bakanlığınız tarafından hazırlanmış herhangi bir etki analizi veya zarar tespit çalışması bulunmakta mıdır?
8. Hakkâri'de güvenlik koşullarının değişmesine bağlı olarak, askeri kullanımda bulunan bazı alanların yeniden sivil kullanıma açılmasına yönelik Bakanlığınızın yürüttüğü herhangi bir değerlendirme veya planlama çalışması bulunmakta mıdır?
9. Hakkâri genelinde askeri bölgelerde yürütülen yol yapımı, ağaç kesimi ve benzeri faaliyetlerin doğal çevre üzerindeki etkilerinin azaltılmasına yönelik Bakanlığınız tarafından yürütülen rehabilitasyon veya çevresel iyileştirme çalışmaları nelerdir?
10. Yüksekova Şahintepe başta olmak üzere geçmişte halk tarafından ortak kullanım alanı olarak değerlendirilen ve hâlen askeri kullanımda bulunan alanların, yeniden yerel yönetimlerin ve halkın kullanımına tahsis edilmesine yönelik Bakanlığınızın herhangi bir değerlendirmesi bulunmakta mıdır?